

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/199/2022
Identifikačné číslo spisu:	8415200761
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8415200761.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne N. O., narodenej XX. C. XXXX, O., Q. P. XXX/X, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., so sídlom Košice - mestská časť Juh, Kováčska 28, IČO: 52 858 774, proti žalovanému U. U., narodenému XX. Y. XXXX, O., Q. P. XXXX/X, o odstránenie neoprávnene postavených stavieb s prísl., vedenom na Okresnom súde Kežmarok pod sp. zn. 10C/113/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2022, sp. zn. 8Co/23/2021-346, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2022, sp. zn. 8Co/23/2021-346 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Kežmarok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. januára 2021 č.k. 10C/113/2015-306 zamietol žalobu a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania proti žalobkyni v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne súd po právoplatnosti rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník.

1.1. Žalobkyňa sa voči právnemu predchodcovi žalovaného, ktorý v priebehu konania zomrel, U. U., narodenému XX. U. XXXX (v znení konečnej úpravy) domáhala, aby mu súd uložil povinnosť na vlastné náklady, z nehnuteľností žalobkyne, ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území O., obec O., okres O. a sú zapísané na LV č. XXX, a to konkrétne z parcel: KN-C č. XXXX/X o výmere 2 m2, druh pozemku záhrada, KN-C č. XXXX/X o výmere 9 m2, druh pozemku záhrada, KN-C č. XXXX/X o výmere 6 m2, druh pozemku záhrada a KN-C č. XXXX/X o výmere 2 m2, druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, odstrániť postavené stavby - hospodársku budovu a skleník. V prípade, že by odstránenie stavieb súd považoval za neúčelné, alternatívne žiadala, aby pozemky prikázal do výlučného vlastníctva žalovaného za náhradu žalobkyni vo výške 1.140 eur.

1.2. Žalobu odôvodňovala tým, že žalovaný je vlastníkom nehnuteľnosti - pozemku, susediaceho s pozemkami žalobkyne nachádzajúceho sa v k.ú. O. zapísaného na liste vlastníctva č. XX ako parcela registra „C“ parcelné číslo XXXX, druh pozemku záhrady o výmere 455 m2, pričom má na uvedených jej pozemkoch postavené stavby, a to skleník, ktorého časť je postavená na parcelách žalobkyne č. KN-C XXXX/X o výmere 9 m2 a KN-C č. XXXX/X o výmere 6 m2 a hospodársku budovu, ktorej časť je

postavená na parcele žalobkyne č. XXXX/X o výmere 2 m². Zároveň uviedla, že žalobkyňa, ani jej právny predchodca (otec), nedali nikdy súhlas žalovanému ani jeho právnomu predchodcovi na postavenie týchto stavieb, ktoré boli postavené bez stavebného povolenia. Žalovaný so žalobou nesúhlasil, dôvodil, že stavby začal stavať jeho otec ako posledný, keď už bol plot právnym predchodcom žalobkyne postavený, jeho otec hranicu medzi nimi neurčil, plot postavil otec žalobkyne a jeho otec sa hranici len prispôbil a tak ju užíval do svojej smrti. Pokiaľ išlo o hospodársku budovu, tá už stála, v roku 1995 jeho otec požiadal len o jej nadstavbu.

1.3. Súd vzhľadom na § 868 Občianskeho zákonníka právny vzťah, vzniknutý stavbou zriadenou jej vlastníkom pred 1. januárom 1992 (skleník) posúdil podľa § 489 a § 221 vtedajšieho Občianskeho zákonníka s tým, že od nadobudnutia účinnosti zákona č. 509/1991 Z.z., t. j. od 1. januára 1992, je potrebné účinky vzniknuté z uvedeného vzťahu posudzovať podľa § 135c OZ. Vydržanie nehnuteľností posudzoval podľa § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Súd z vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobkyňa domáhajúca sa nárokov z § 135c Občianskeho zákonníka podľa názoru súdu neunesla dôkazné bremeno, lebo nepreukázala, že sa jedná o neoprávnenú stavbu, nakoľko pôvodný žalovaný v čase začatia konania mal zastavané pozemky, z ktorých žalobkyňa žiadala odstrániť predmetné časti stavieb dávno vydržané. V časti odstránenia stavby z parcely žalobkyne č. XXXX/X, čo žalobkyňa začala žiadať až v samom závere konania navyše žaloba bola nedôvodná už len preto, že podľa samotnej žaloby a geometrických plánov predložených žalobkyňou, ale aj podľa znaleckého posudku znalca Ing. Tichého, skleník žalovaného na danú parcelu žalobkyne nezasahuje tak, ako to žalobkyňa uvádzala a ako to premietla do petitu žaloby, ktorým súd bol viazaný. K svojmu právnomu záveru dodal, že aj keby k vydržaniu došlo až po postavení stavieb žalovaným, i tak by žalobe žalobkyne nebolo možné vyhovieť. S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/3251/2006 uviedol, že ak vznikne stavebníkovi alebo právnomu nástupcovi vecné právo k pozemku, na ktorom je stavba postavená, v danom prípade vydržaním, nie je možné sa domáhať ďalej usporiadania vzťahov z neoprávnenej stavby podľa § 135c, pričom dospel k záveru, že k vydržaniu pozemkov pod stavbami právnym predchodcom žalovaného došlo a to vzhľadom na hranice, podľa ktorej vlastníci svoje pozemky v minulosti pokojne a dobromyseľne užívali (R 65/1972, Zošit č. 9, str. 484, Cpj 59/71). K svojmu právnomu záveru uviedol, že právny predchodca žalovaného sa držby svojich pozemkov chopil po kúpe v roku 1969, skleník staval po 1. júli 1983, posledná úprava dávno predtým stojacej hospodárskej budovy bola v roku 1995. Mal preukázané, že rodičia žalobkyne začali užívať svoje pozemky v roku 1961, otec žalovaného sa držby svojich pozemkov chopil neskôr, po ich kúpe v roku 1969. Žalobkyňa nepredložila žiaden dôkaz, žeby v priebehu celých desaťročí (od roku 1969 až do roku 2002) boli medzi susedmi akékoľvek spory o hranicu pozemkov, a nešlo by o držbu pokojnú a nerušenú. Podľa názoru súdu hranica, podľa ktorej vlastníci takto svoje pozemky v minulosti pokojne a dobromyseľne užívali, stala sa následkom vydržania aj hranicou vlastníckou bez ohľadu na to, či bola v súlade so správnou hranicou mapovou či nie, a to aj v tom prípade, ak mapová hranica pred vydržaním bola správna. Poukázal pritom na vydržačiu dobu 10 rokov s odkazom na R 83/2002. Následne sa súd zaoberal otázkou, či bol právny predchodca žalovaného pri vstupe do držby dobromyseľný (§ 130 Občianskeho zákonníka) a v tejto súvislosti uviedol, že ak sa nadobúdateľ nehnuteľnosti chopí držby časti parcely, ktorú nekúpil, môže byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom aj tejto časti. Za jedno z hľadísk pre posúdenie ospravedlniteľnosti chyby držiteľa súd považoval aj pomer plochy kúpeného a skutočne držaného pozemku. Podľa žaloby neoprávnene zastavaná výmera žalovaným mala byť spolu 17 m² (15 m² skleník, 2 m² hospodárska budova), pričom pri skleníku je tvar pozemku nepravidelný (v tzv. kline) a tam v najväčšej časti zásah žalovaného mal byť 66 cm a pri hospodárskej budove v prednej časti 37 cm a v zadnej časti 24 cm. Nebolo sporné, že v prednej časti hranica medzi pozemkami je tvorená stenou hraničného domčeka, umiestneného na parcele č. XXXX, ktorý v čase podania žaloby ešte stál, čo svedčí vydržaniu a potvrdzuje dobromyseľnosť držby časti pozemku pôvodným žalovaným. Ďalej súd uviedol, že pri takto malých, centimetrových rozdieloch zásahu nie je možné predchodcom žalovaného pričítať neopatrnosť, ak stavby stavali podľa toho, čo v tom čase na mieste bolo považované za hranicu, najmä ak im v tom nikto nebránil, a ak si vlastník susedného pozemku tento neplotil ani inak neoznačil, ako tvrdí žalobkyňa. Ak mal pôvodný žalovaný nameranú šírku pozemku 15,98 m, pričom postavil hospodársku budovu cez celú šírku svojho pozemku, ktorá aj podľa súčasného zmerania znalcom Ing. Tichým má dĺžku 16 m, nemožno hovoriť o jeho nedobromyseľnosti, neopatrnosti, či nedbalosti. Ak tam bol plot

postavený otcom žalobkyne, ako to tvrdil žalovaný, svedčí to o dôvodnosti presvedčenia, že po plot užíva pozemok oprávnene. Ak plot nebol ako uviedla žalobkyňa, potom ak otec žalovaného ťahal skleník v línii tak, že ešte bol tam z jeho strany odstup od steny hraničného domčeka, ktorú strany považovali za hranicu dozadu, keď ani žalobkyňa nevedela uviesť, čím ak nebol plot, nemohol vedieť, že v priestore „klinu“ zasiahne do pozemku, ktorý patril predchodcom žalobkyne a ktorí o tom zjavne sami nevedeli, nakoľko stavbe nebránili a ďalších 20 rokov so susedom bezproblémovo nažívali. Ak otec žalobkyne odkúpil pozemok matkinej sestry a ak vedel o tom lome (kline), potom vyvstáva otázka, prečo by nechal suseda (alebo sestra mamy žalobkyne) robiť skleník v rovine. Preto súd má za to, že do roku 2005, kedy podľa výpovedí žalobkyne začali s otcom žalovaného komunikovať a to riešiť, ale aj do roku 2002, kedy mali začať prvé potýčky o hranicu dávno uplynula 10-ročná doba pokojnej, dobromyseľnej a nerušenej držby tak pozemku pod skleníkom, ako aj pod hospodárskou budovou, keďže podľa merania a poľného náčrtu už z roku 1978 pozemok žalovaného v tej časti mal mať cca 16 m (15,98), pričom také sú rozmery hospodárskej budovy postavennej na celej šírke pozemku žalovaného aj v súčasnosti. Teda došlo k vydržaniu sporných zastavaných pozemkov pôvodným žalovaným. K námietke žalobkyne o absencii právneho titulu súd uviedol, že titul, o ktorý sa držba opiera je kúpna zmluva, zakladajúca vlastníctvo ku skutočne kupovanému pozemku pôvodným žalovaným a jeho ospravedliteľný omyl. Súd teda ustálil, že hranica, podľa ktorej pôvodný žalovaný od roku 1969 svoje pozemky pokojne, nerušene a dobromyseľne užíval, ktorá v prednej časti začínala stenou „hraničného domčeka“ a v zadnej časti podľa presvedčenia žalovaného bola 16 m od jeho hranice s parcelou č. 1438 stala sa následkom vydržania aj hranicou vlastníckou. Pôvodnému žalovanému uplynula desaťročná vydržacia doba, keďže od času nadobudnutia nehnuteľností (1969) do prvých domáhání sa práv žalobkyňou (2002) uplynulo viac ako 10 rokov. Pôvodný žalovaný spĺňal už k 1. januáru 1992 podmienku nepretržitej držby trvajúcej po dobu desať rokov, a zároveň bol držiteľom oprávneným (t. j. bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu pozemok patrí), preto nadobudol vlastnícke právo k pozemku vydržaním. Pozemky v stave ako ich užíva žalovaný nadobudol jeho právny predchodca, otec ešte v roku 1969. V užívaní nehnuteľností právny predchodca žalovaného nebol nijakým spôsobom rušený minimálne do roku 2002, t. j. v čase, keď nesporne uplynula vydržacia doba. Najneskôr k vydržaniu vlastníckeho práva pôvodného žalovaného došlo na základe zák. č. 501/1991 Zb. (novela OZ) s účinnosťou od 1. januára 1992. Aj odvtedy do roku 2002, odkedy boli preukázané prvé spory však uplynulo 10 rokov. Svoj záver ohľadne dobromyseľnosti pokiaľ ide o hranice odôvodnil súd tým, že predchodcovia žalobkyne až do roku 2002 boli úplne nečinní, nebol žalobkyňou preukázaný žiaden krok z ich strany, ktorým by spochybnili dobromyseľnosť otca žalovaného, nebránili stavbe skleníka ani hospodárskej budovy, otec žalovaného prílep hospodárskej budovy činil v súčinnosti s nimi, ako vyplýva zo stavebných povolení. Tým bol len utvrdený vo svojej predošlej dobromyseľnosti pokiaľ ide o hranice pozemku, o ktorých aj rodičia žalobkyne si mysleli, že sú o viac ako 30 cm ďalej (vzhľadom na ich posun v tomto rozsahu do škôlky), než v skutočnosti boli. Pokiaľ žalobkyňa tvrdila, že musel jej otec vedieť, kde je hranica pri hospodárskej budove, nevedela uviesť, čím hranica mala byť vyznačená, spochybnené aj zásahom stavbami predchodcov žalobkyne viac ako 30 cm do pozemku škôlky. Súd poukázal preto na § 130 ods. 1 OZ, že pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená, pričom žalobkyňa žiadne dôkazy na vyvrátenie dobromyseľnosti pôvodného žalovaného nepredložila ani neoznačila a v priebehu sporu tak nebolo spochybnené tvrdenie žalovaného, že jeho otec hranicu medzi nimi neurčil, že sa hranici len prispôbil, pričom v akom stave pozemok kúpil, v takom stave užíval ho až do svojej smrti. Preto podľa názoru súdu pôvodný žalovaný stavby (skleník a hospodársku budovu) mal postavené na pozemkoch, ktorých spornú zastavanú časť dávno vydržal, preto žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno, že ide v čase podania žaloby o neoprávnenú stavbu a jej žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. apríla 2022 sp. zn. 8Co/23/2021-346 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver, a v plnom rozsahu sa s ním stotožňuje. Vzhľadom na odvolacie námietky poukázal na odôvodnenie súdu prvej inštancie, ktorý uviedol, že hranica medzi stranami sporu nebola v prírode vyznačená. Samotná žalobkyňa to na pojednávaní dňa 28. februára 2020 potvrdila (bod 30.), pričom vo svojej výpovedi uviedla, že nevie uviesť, čím bola hranica tvorená (vyznačená) v čase výstavby skleníka a hospodárskej budovy. Z výpovede žalobkyne súd zistil, že hraničný domček „bol jediný svedok našej hranice a jeho

hranica bola hranicou medzi pozemkami“. Zadná časť hranice (bod 46.) bola podľa presvedčenia žalovaného 16 m od jeho hranice s parcelou č. XXXX. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia (bod 40.) ďalej uviedol, že hranica pokračovala v línii pozdĺž pôvodnej steny hraničného domčeka i keď podľa súčasného merania to nemala byť priamka, ale klin, čím došlo, podľa súčasného merania k zásahom do parcely žalobkyne č. XXXX/X, XXXX/X. Podľa týchto predstáv žalovaného (že hranicu tvorí priamka v línii pozdĺž pôvodnej steny hraničného domčeka), boli situované aj stavby skleníka a hospodárskej budovy. Vzhľadom na uvedené, odvolací súd nemal námietky proti logickým záverom rozhodnutia súdu prvej inštancie (bod 39.), podľa ktorých predchodcovia žalobkyne aj žalovaného za hranicu medzi nimi desaťročia zhodne považovali hranicu, ktorá v prírode v prednej časti začínala stenou hraničného domčeka (postaveným na parcele č. XXXX) a pokračovala rovno (ťahala sa) smerom dozadu a že (bod 46.) pôvodný žalovaný od roku 1969 svoje pozemky pokojne, nerušené a dobromyseľne užíval podľa hranice, ktorá v prednej časti začínala stenou „hraničného domčeka“ a v zadnej časti podľa presvedčenia žalovaného bola 16 m od jeho hranice s parcelou č. XXXX, stala sa následkom vydržania aj hranicou vlastníckou, pričom súd prvej inštancie nemal dôvod pohybovať, že omyl, na základe ktorého sa právny predchodca žalovaného v skutočnosti chopil držby časti parcely, ktorá, ako sa až teraz zistilo, podľa mapy, patrila právnym predchodcom žalobkyne, bol ospravedliteľný, nie sú pochybnosti o jeho dobrej viere, o jeho oprávnenom presvedčení vzhľadom na všetky okolnosti, že je vlastníkom aj tejto časti. Súd svoj postup v bode 46. náležitým spôsobom vysvetlil, keď uviedol, že pôvodný žalovaný stavby (skleník a hospodársku budovu) mal postavené na pozemkoch, ktorých spornú zastavanú časť dávno vydržal, preto žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno, že ide v čase podania žaloby o neoprávnenú stavbu. Rovnaké dôvody bolo treba v celom rozsahu uplatniť aj v časti prikázania sporných parciel. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP, § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Jeho prípustnosť odôvodnila v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietala nedostatočné arbitrárne odôvodnenie odvolacieho súdu, ktorý neodpovedal na odvolacie námietky. Nie je podľa dovolateľky zrejmé, ako dospel k záveru, že právny predchodca žalovaného užíval pozemky právnych predchodcov žalobkyne už v roku 1969, t. j. už po kúpe sa ujal držby na parcelách právnych predchodcov žalobkyne, a to KN “C“ č. XXXX/X a KN “C“ XXXX/X, keď sa ich ujal až začatím stavania skleníka v roku 1983, a tiež parcely XXXX/X, na ktorej stojí hospodárska budova a až v roku 1995 bola na nej právnym predchodcom žalovaného realizovaná prístavba, a následné tvrdenie o dobromyseľnosti právneho predchodcu žalovaného; tiež z akých skutočností vychádzal, keď tvrdil, že išlo o neoprávnenú stavbu. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP namietala nesprávne právne posúdenie, pričom za právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená uvádza: „Či môže byť osoba dobromyseľným držiteľom, ak postavila stavbu sčasti na cudzom pozemku, bez toho, žeby si dala geodetom vytýčiť hranice?“, ktorú zodpovedala nasledovne: „Ak osoba začína vykonávať stavbu sčasti na cudzom pozemku, bez toho, žeby si dala geodetom vytýčiť hranice pozemku, nemôže byť dobromyseľným držiteľom, že jej pozemok patrí. Geodetické vytýčenie hraníc pozemku musí osoba preukázať“. V súvislosti s odklonom od judikatúry uviedla, „Podľa stanoviska NSSR „Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. II. S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností. III. Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava de lege lata nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje“. A tiež, „Podľa stanoviska Najvyššieho súdu SR, kupujúcim v dobrej viere nie je ani ten kupujúci, ktorý kupuje nehnuteľnosť od osoby, ktorá je v evidencii nehnuteľnosti evidovaná ako vlastník, napriek tomu, že vlastníkom nie je. Ak takýto kupujúci nie je v dobrej viere, tak nemôže

byť dobromyseľným užívateľom ani osoba, ktorá začne pozemok užívať bez akéhokoľvek právneho titulu spojeného s prevodom vlastníckeho práva (kúpnej zmluvy, darovacej zmluvy), bez zamerania hraníc pozemku geodetom.“

4. Žalovaný dovolanie žalobkyne považoval za nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP) a oprávnenou osobou (§ 424 CSP), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a tiež dôvodné.

6. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9. V preskúmvanej veci dovolateľka prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP vyvodila primárne z toho, že odvolací súd neodpovedal na jej dovolacie námietky, ako dospel k právnomu záveru, že právny predchodca žalovaného užíval pozemky právnych predchodcov žalobkyne už v roku 1969, t. j. už po kúpe sa ujal držby na parcelách právnych predchodcov žalobkyne, a to KN “C“ č. XXXX/X a KN “C“ XXXX/X, keď sa ich ujal až začatím stavania skleníka v roku 1983, a tiež parcely 1432/8, na ktorej stojí hospodárska budova a až v roku 1995 bola na nej právnym predchodcom žalovaného realizovaná prístavba, a následné tvrdenie o dobromyseľnosti právneho predchodcu žalovaného.

10. Právo na spravodlivý proces je o. i. naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo, že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

11. Pokiaľ ide o arbitrárnosť, Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022 rozlišuje dve podoby. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami

formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

12. Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP môže zakladať arbitrárnosť právneho posúdenia, lebo podľa judikatúry ústavného súdu je požiadavka riadneho odôvodnenia rozhodnutia jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodovania súdov a vylúčiť ľubovôľu, lebo len vecne správne (zákonu celkom zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“, ústavné kritériá vyplývajúce preň z ústavy a dohovoru. Z doterajšej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že vo výnimočných prípadoch aj arbitrárnosť právneho posúdenia veci súdmi nižších inšancií môže odôvodňovať prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (viď rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/5/2019, 4Cdo/6/2019, 4Cdo/250/2020).

13. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie na odvolacom súde je postihnuté vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Tento nedostatok spočíva najmä v tom, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je vnútorne protirečivé. Odôvodnenie rozhodnutia možno považovať za vnútorne rozporné, ak sa v rozhodnutí nachádzajú argumenty podporujúce určitý záver a súčasne protiargumenty proti tomuto záveru. Súd prvej inšancie žalobu žalobkyne domáhajúcej sa nárokov z § 135c Občianskeho zákonníka, zamietol s tým, že neuniesla dôkazné bremeno, keď nepreukázala, že sa jedná o neoprávnenú stavbu, nakoľko pôvodný žalovaný v čase začatia konania mal zastavané pozemky, z ktorých žalobkyňa žiadala odstrániť predmetné časti stavieb, dávno vydržané. V časti odstránenia stavby z parcely žalobkyne č. XXXX/X uviedol, že žaloba bola nedôvodná už len preto, keď podľa samotnej žaloby a geometrických plánov predložených žalobkyňou, ale aj podľa znaleckého posudku znalca G.. S., skleník žalovaného na danú parcelu žalobkyne nezasahuje tak, ako to žalobkyňa uvádzala a ako to premietla do petitu žaloby, ktorým súd bol viazaný. K svojmu právnomu záveru dodal, že aj keby k vydržaniu došlo až po postavení stavieb žalovaným, i tak by žalobe žalobkyne nebolo možné vyhovieť. V bode 46. rozhodnutia súd prvej inšancie špecifikoval hranicu, podľa ktorej pôvodný žalovaný od roku 1969 svoje pozemky pokojne, nerušene a dobromyseľne užíval s tým, že pôvodnému žalovanému uplynula 10-ročná vydržacia doba, ktorú odvodzuje od času nadobudnutia nehnuteľností (r. 1969) do prvých domáhání sa práv žalobkyne (r. 2002), pričom podľa súdu túto podmienku splňal už k 1. januáru 1992. Ďalej uvádza, že najneskôr k vydržaniu vlastníckeho práva pôvodného žalovaného došlo na základe zák. č. 501/1991 Zb. (novela OZ) s účinnosťou od 1. januára 1992 a aj odvtedy do roku 2002, odkedy boli preukázané prvé spory však uplynulo 10 rokov. V bode 45. rozhodnutia uvádza, „Preto súd má za to, že do roku 2005, kedy podľa výpovedí žalobkyne začali s otcem žalovaného komunikovať a to riešiť, ale aj do roku 2002, kedy mali začať prvé (v spore stranami bližšie nešpecifikované) potýčky o hranicu dávno uplynula 10-ročná doba pokojnej, dobromyseľnej a nerušenej držby tak pozemku pod skleníkom, ako aj pod hospodárskou budovou, keďže podľa merania a poľného náčrtu už z roku 1978 pozemok žalovaného v tej časti mal mať cca 16 m (15,98), pričom také sú rozmery hospodárskej budovy postavenej na celej šírke pozemku žalovaného aj v súčasnosti. Teda došlo k vydržaniu sporných zastavaných pozemkov pôvodným žalovaným. K námietke žalobkyne o absencii právneho titulu súd uvádza, že v tomto prípade je tu titul, o ktorý sa držba opiera, a to kúpna zmluva, zakladajúca vlastníctvo ku skutočne kupovanému pozemku pôvodným žalovaným a jeho ospravedlniteľný omyl.“ Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inšancie (bod 46.), podľa ktorého pôvodný žalovaný od roku 1969 svoje pozemky pokojne, nerušene a dobromyseľne užíval podľa hranice (v prednej časti začínala stenou „hraničného domčeka“ a v zadnej časti podľa presvedčenia

žalovaného bola 16 m od jeho hranice s parcelou č. XXXX), ktorá sa stala následkom vydržania aj hranicou vlastníckou, pričom súd prvej inštancie nemal dôvod pochybovať, že omyl, na základe ktorého sa právny predchodca žalovaného v skutočnosti chopil držby časti parcely, ktorá, ako sa až teraz zistilo, podľa mapy, patrila právnym predchodcom žalobkyne, bol ospravedlniteľný, nie sú pochybnosti o jeho dobrej viere, o jeho oprávnenom presvedčení vzhľadom na všetky okolnosti, že je vlastníkom aj tejto časti. Súd svoj postup v bode 46. náležitým spôsobom vysvetlil, keď uviedol, že pôvodný žalovaný stavby (skleník a hospodársku budovu) mal postavené na pozemkoch, ktorých spornú zastavanú časť dávno vydržal, preto žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno, že ide v čase podania žaloby o neoprávnenú stavbu. Z uvedeného však nevyplýva, ako súd prvej inštancie (z ktorého odôvodnením sa odvolací súd stotožnil) a odvolací súd vysvetlili vyššie uvedený protiargument žalobkyne, ktorý je pre rozhodnutie zásadný, pričom jeho rozhodnutie je protirečivé. Súd nedostatočne vysvetlil, ako právny predchodca žalovaného vstúpil do oprávnenej držby susedného pozemku už v roku 1964, t. j. po kúpe nehnuteľnosti, keď uvádza, že právny predchodca žalovaného staval v hraniciach, podľa ktorých mali vlastníci svoje pozemky v minulosti pokojne a dobromyseľne užívať, avšak ako dospel k záveru, že ich už k roku 1964 užívali, neuvádza, pri svojom právnom závere poukazuje len na začiatok jednotlivých stavieb, ktorými bolo zasiahnuté do pozemku žalobkyne, a to skleníka z roku 1983 a nadstavby hospodárskej budovy z roku 1995. 10-ročnú vydržaciú dobu pozemku pod týmito stavbami pritom odvodzuje od kúpy pozemkov v roku 1969 do prvých sporov 2002. Zároveň uvádza, že aj keby sa vydržacia doba odvodzovala od stavieb, tiež by dávno uplynula, toto tvrdenie je však pri poukazaní na nadstavbu z roku 1995 rozporné. Možno teda konštatovať, že odôvodnenie je vnútorne rozporné a nepresvedčivé, čo zakladá procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

14. Dovolanie žalobkyne za takejto situácie bolo nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), ale tiež dôvodné (§ 431 CSP), lebo v ňom opodstatnene namietala, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f) CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť, dovolací súd sa v ďalšom už nezaoberal ani žalovaným namietanou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Najvyšší súd postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

15. Najvyšší súd vzhľadom na vyslovené závery v súlade s § 449 ods. 1 CSP a § 450 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

16. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.